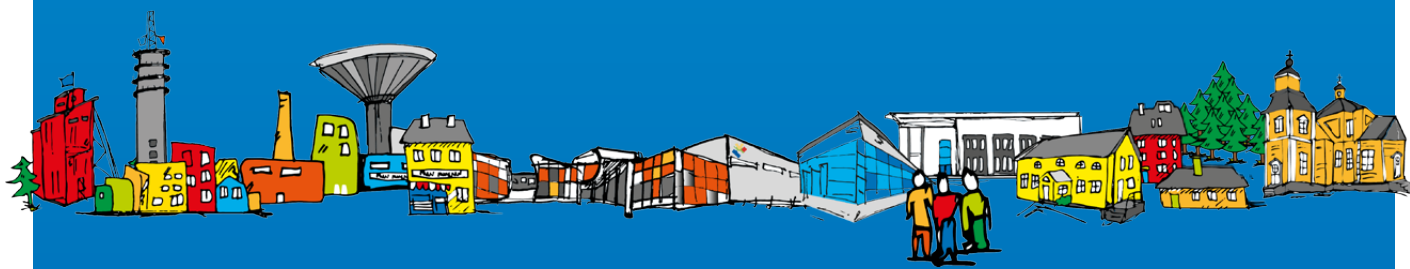

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

2019-2022

Suunnitelman tausta

Ylöjärven lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadinnan perusteena on lastensuojelulain 12 §:

Kunnan on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi kunnan toimintaa koskeva suunnitelma, joka hyväksytään kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa.

Suunnitelma on otettava huomioon talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa.

Tässä suunnitelmassa lapsilla ja nuorilla tarkoitetaan kaikkia alle 29-vuotiaita kuntalaisia.

Sisältö

Lastensuojelulaki 12 §:

Suunnitelman tulee sisältää suunnittelukaudelta tiedot

- 1) lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta
- 2) lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista
- 3) lastensuojelun tarpeesta kunnassa
- 4) lastensuojeluun varattavista voimavaroista
- 5) lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä
- 6) yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä
- 7) suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.

Laatiminen ja päätösvalmistelu

Suunnitelmaa työsti 15 henkilön moniammatillinen työryhmä:

Matti Hursti, sivistysjohtaja, ryhmän pj.

Merja Hietanen, apulaisylilääkäri

Päivi Katajisto, johtava sosiaalityöntekijä

Tuija Landström, vastaava koulukuraattori

Elina Liikanen, sosiaalityöntekijä

Paula Pasanen-Aro, johtaja, ehkäisevät ja korjaavat hyvinvointipalvelut

Jonna Pauhe, etsivä nuorisotyöntekijä

Maritta Ruoranen, osastonhoitaja

Mia-Liisa Rönkkö, apulaisosastonhoitaja

Tiina Salomäki, nuorisotyön koordinaattori

Tarja Suhonen, opetuspäällikkö

Jyrki Tanhuanpää, työmaapäällikkö

Laura Tyyskänen, vs. hyvinvointikoordinaattori

Kirsi Valtanen, perhetyön palvelupäällikkö

Marjo Vesa, varhaiskasvatuksen johtaja

Työryhmä kokoontui syyskuussa 2018 – helmikuussa 2019 viisi kertaa. Tapaamisissa käytiin läpi lastensuojelulain määräämä suunnitelman sisältö luku kerrallaan.

Suunnitelma perustuu työryhmässä käytyihin keskusteluihin, työpajatyöskentelyyn sekä ryhmän käyttämiin tausta-aineistoihin.

Rakenne ja hyväksyminen

Lähtökohtana on ollut suunnitelman suora istuttaminen Ylöjärven kaupunkistrategiaan. Suunnitelma linkitetään vahvasti myös kaupungin hyvinvointikertomukseen. Tällä ratkaisulla korostamme kaupunkistrategian asemaa kaupungin toimintaa ohjaavana asiakirjana. Lisäksi vältämme sisällöltään päällekkäisten suunnitelmien laadintaa. Erityisesti tämä koskee suunnitelman sisältöä suhteessa hyvinvointikertomukseen.

Suunnitelman keskiössä on näkemys niistä toimenpiteistä, joilla lasten ja nuorten hyvinvointia lähivuosina Ylöjärvellä edistetään. Suunnitelmaan ei ole kirjattu niitä asioita, jotka jo sisältyvät kaupungin muihin suunnitelmiin. Näitä ovat kaupunkistrategian lisäksi talousarvio, Mapsto (maankäytön ja palvelujen suunnittelu- ja toteutusohjelma) sekä muut eri ohjelmat ja suunnitelmat.

Ylöjärven kaupunginvaltuusto hyväksyi suunnitelman 6.5.2019. Lausuntonsa suunnitelmaluonnoksesta antoivat perusturva-, sivistys- ja vapaa-aikalautakunnat, nuorisovaltuusto sekä lapsi- ja nuorisoneuvosto.

Lasten ja nuorten kasvuolot sekä hyvinvoinnin tila

Lasten ja nuorten kasvuoloja sekä hyvinvoinnin tilaa voimme tarkastella hyvinvointikertomuksessa käytettävien kansallisten indikaattoreiden avulla. Lisäksi käytössämme on muita kaupungin tuottamia tietolähteitä. Viime vuosina on kehitetty myös seudullista palvelujen arviointia.

Hyvinvoinnin indikaattoreita voidaan luokitella esimerkiksi seuraavasti:

- hyvinvointimittarit (esim. harrastusmahdollisuudet, sairaudet)
- ongelmiin puuttuvat toimenpiteet (reaktiiviset toimenpiteet)
- ongelmia ennaltaehkäisevät toimenpiteet (proaktiiviset toimenpiteet)
- olosuhteita ja resursseja kuvaavat tunnusluvut sekä tilastot

Haluamme painottaa indikaattoreiden valinnassa hyvinvointimittareita sekä ongelmia ennaltaehkäisevien toimenpiteiden toteutumista. Katse on enemmän tulevaisuudessa kuin menneisytydessä.

Raportoinnin keskeiset indikaattorit:

ALLE KOULUIKÄISET

- indikaattorien valinnasta tehdään myöhemmin erillinen linjaus

PERUSKOULUIKÄISET (kouluterveyskysely 4-5 lk ja 8-9 lk)

- harrastusaktiivisuus, päihteiden käyttö, koettu terveydentila, kiusaaminen ja turvallisuuden tunne

NUORET, 16-19-vuotiaat

- harrastusaktiivisuus, päihteiden käyttö, koettu terveydentila ja turvallisuuden tunne

NUORET, 20-28-vuotiaat

- alle 25-vuotiaiden opintojen negatiiviset keskeytykset, työttömyys, ei lainkaan peruskoulun jälkeistä tutkintoa

MUUT INDIKAATTORIT

- ennaltaehkäisevät toimintamallit: uusien/ uudistettujen mallien lukumäärä
- hyvinvoinnin edistämistä tukevat toteutuneet toimenpiteet
- lastensuojelu- ja sosiaalihuoltolain alaisten ao. palvelujen arviointi
- toteutuneet lapsivaikutusten arvioinnit

TAVOITTEET JA TOIMENPITEET 2019-2022

1.

Raportoimme valtuustolle vuosittain lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilasta laajan hyvinvointikertomuksen toteutumisen raportoinnin yhteydessä.

Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävät sekä ongelmia ehkäisevät toimet ja palvelut

Hyvinvointia edistävien toimien ohjaus ja tavoitteiden asettelu perustuvat kaupunkistrategiaan. Strategia määrittelee toimintamme arvot, kärjet sekä keinot. Operatiivisen toiminnan tavoitteet kirjataan talousarvioon ja eri vastualueiden vuosittain laadittaviin toimintasuunnitelmiin.

Kuntalaisten hyvinvointia edistävät toimenpiteet ja tavoitteet kootaan valtuustokauden osalta laajaan hyvinvointikertomukseen. Sen tavoitteiden toteutuminen raportoidaan valtuustolle vuosittain. Näin ollen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on osa laajaa hyvinvointikertomusta.

Päällekkäisten suunnitelmien laatiminen ei ole tarkoituksenmukaista. Useiden suunnitelmien päällekkäisyyttä voimme välttää siten, että suunnitelmilla on eri tarkkuustasoja (yleinen – tarkka).

- Yleinen taso: kaupunkistrategia, laaja hyvinvointikertomus
- Kohdistettu: talousarvio, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- Tarkka: vastualueiden vuosisuunnitelmat

Tavoitteet ja toimenpiteet 2019–2022

Työryhmän keskusteluissa tunnistettiin lukuisia kehittämistarpeita. Työryhmä kokosi kehittämistavoitteet kolmen teeman alle:

1. Vanhempien tukeminen kasvatus tehtävässä

2. Lasten ja nuorten elämäntilanteen tukeminen

3. Viestintä ja tiedottaminen

TEEMA 1

Vanhempien tukeminen kasvatus tehtävässä

VANHEMPIEN TUKEMINEN
KASVATUSTEHTÄVÄSSÄ

2. Luomme ja tuemme kollektiivista vanhemmuutta (yhteiset kasvatuskäytännöt, esimerkiksi muokattuna ns. Islannin malli).
3. Autamme vanhempia konkreettisesti hankalissa tilanteissa. Vahvistamme käyttöön otettuja toimintamallejamme ja kokeilemme uusia. Esimerkkejä näistä ovat Näppihaukka, Pose, TLP ja Lapset puheeksi, Perhepuoti, Aikuistensuojeluilmoitus, Sapere, Ehdi ensin, Solmu-neuvonta, CiCo, Pro Koulu ja Aikalisä.
4. Lisäämme lähisuhdeväkivaltaan liittyvää henkilöstömme osaamista ja tietoisuutta. Otamme käyttöön lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisen mallin.

TEEMA 2

Lasten ja nuorten elämänhallinnan tukeminen

5. *Vahvistamme yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Tuemme lasten ja nuorten kiinnittymistä kasvuyhteisöön. Kehitämme erityisesti nivelvaiheiden käytänteitä (esiopetus-alakoulu-yläkoulu-toinen aste).*
6. *Kehitämme mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Laajennamme ja parannamme lasten ja nuorten mahdollisuuksia harrastamiseen. Selvitämme harrastustakuun ja harrastuspassin käyttöönottomahdollisuudet.*
7. *Toteutamme lasten ja nuorten ehdottamia toimenpiteitä, jotka tähtäävät päihteiden kokeilemisen ja käytön vähentämiseen.*
8. *Hyödynnämme liikkuvan nuorisotyön menetelmää alueellisesti yhdenvertaisten palvelujen kehittämiseksi.*
9. *Lisäämme 15-17-vuotiaiden kesätyömahdollisuuksia.*
10. *Tarjoamme alle 20-vuotiaille mahdollisuuden ilmaiseen ehkäisyyn.*
11. *Rakennamme nuorten Avekki-palvelun ja jatkamme Pirkanmaan Lape-hankkeen teemojen kehittämistä.*

TEEMA 3

Viestintä ja tiedottaminen

12. *Tiedotamme aktiivisesti palveluistamme ja kokeilemme uusia tapoja tiedottamiseen. Erityisesti tiedotamme matalan kynnyksen palveluistamme. Esimerkiksi Perhekioski, Perhepuoti, Valokeila, Ihmeelliset vuodet -ryhmämenetelmä ja erityisnuorisotyö. Mallinamme sitä, miten käyttäjät löytävät tarvittavat palvelut. Hyödynnämme jo olemassa olevia viestintäkanavia.*
13. *Luomme nykyaikaisia välineitä tiedonkulun helpottamiseksi. Esimerkiksi sähköiset palvelut KAMU (Kuka Auttaisi Mua), Pyydä apua -nappi, NeuvolaChat ja Harrasteappi.*
14. *Järjestämme yhteistyössä sidosryhmien kanssa vuosittain avoimen foorumin, joka keskittyy levittämään tietoa lasten ja nuorten hyvinvointia tukevista palveluista sekä hyvistä käytänteistä.*
15. *Käymme vuoropuhelua lasten ja nuorten kanssa. Kysymme heiltä: Mitä voimme tehdä hyväksenne? Miten voimme auttaa teitä?*

Lastensuojelun tarve ja voimavarat sekä lastensuojelulain mukainen palvelujärjestelmä

Toimintaympäristö

Ylöjärvellä on paljon lapsiperheitä ja paljon palvelutarvetta. Lastensuojeluilmoituksia vuonna 2018 tehtiin 930 (2017=874).

- Lastensuojelun asiakkaita 31.12.2018 oli 222.
- Sosiaalihuoltolain asiakkaita 31.12.2018 oli 376.
- Sijaishuollossa 31.12.2018 oli yhteensä 59 lasta.
- Kiireellisiä sijoituksia 2018 tehtiin 42 ja huostaanottoja 10.

Huolestuttavaa on ollut sijaishuollon muutostarpeiden suunta

- perhehoidosta laitoshoitoon
- laitoshoidosta vaativampaan laitoshoitoon.

Säädösten edellyttämät palvelut perheille

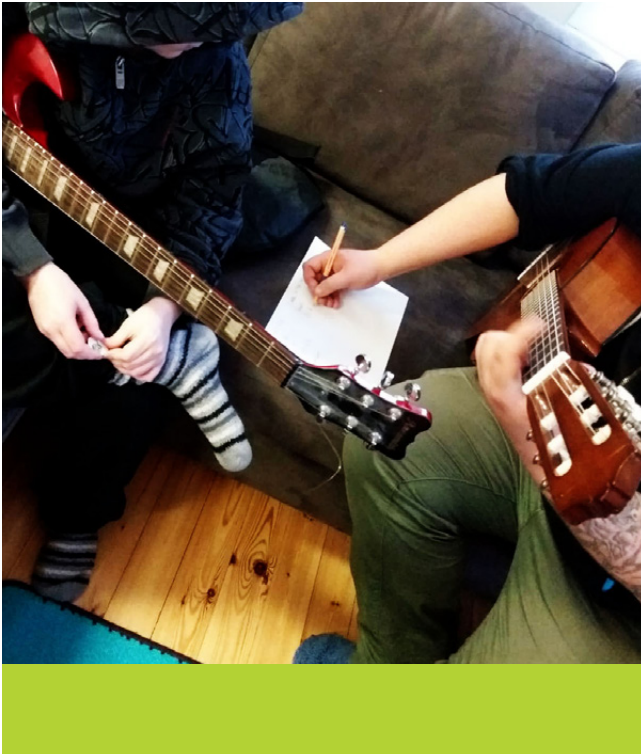
Palveluja perheille järjestetään sekä sosiaalihuoltolain että lastensuojelulain perusteella.

LASTENSUOJELULAKI:

- ehkäisevä lastensuojelu, jota tehdään kunnan peruspalveluissa
- lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu
- lastensuojelun avohuolto, mm. taloudellinen tuki ja perhetyö

SOSIAALIHUOLTOLAKI:

- tukihenkilö, tukiperhe, kotipalvelu, muu vastaava tuki

Kansalliset tavoitteet

Vuonna 2015 voimaan astunut sosiaalihuoltolaki ohjaa toiminnan kehittämistä. Tavoitteena on siirtää painopistettä erityispalveluista yleispalveluihin. Huomiota tulee tämän takia kiinnittää matalan kynnyksen palveluiden sekä tehokkaiden, lyhytaikaisten tukimuotojen kehittämiseen.

Matalan kynnyksen ennaltaehkäiseviä palveluja voidaan tarjota ilman lastensuojelun asiakkuutta. Tämän uskotaan vähentävän korjaavien palveluiden tarvetta pitkällä aikavälillä.

Asiakkailla on subjektiivinen oikeus osaan palveluista. Näitä ovat esimerkiksi valvotut tapaamiset ja välttämätön kotipalvelu.

Voimavarat

Lastensuojelutyötä Ylöjärvellä toteuttaa lapsiperheteriimi. Se koostuu kahdesta tiimistä.

- Lastensuojelutiimissä on tällä hetkellä viisi sosiaalityöntekijää ja yksi avoin virka.
- Sosiaalihuollon tiimissä on kolme sosiaalityöntekijää ja kaksi sosiaaliohjaajaa.
- Tiimien yhteisiä työntekijöitä ovat johtava sosiaalityöntekijä ja lastenvalvoja.

Palvelujärjestelmä

Palveluja on oltava saatavissa kaikkina vuorokauden aikoina. Kiireellisten sosiaalipalvelujen antaminen ja järjestäminen toteutetaan klo 8-16 omana toimintana. Virka-ajan ulkopuolisesta päivystyksestä vastaa Tampereen sosiaalipäivystys.

Perhetukikeskus Kiirus on Ylöjärvellä päivystävä lastensuojelulaitos, jossa on seitsemän sijoituspaikkaa. Asiakkaat tulevat pääasiassa kiireellisen sijoituksen päätöksellä ja ovat nuorisoiikäisiä.

Kiiruksen paikkoja myydään Tampereelle ja ympäristökuntiin. Viime vuosina on ollut enemmän sijoituksia muista kunnista kuin Ylöjärveltä. Vuonna 2018 Kiiruksen käyttöaste oli 99 %.

Asiakkaat ovat haastavia, hyvin usein mielenterveys- ja/tai päihdeongelmaisia.

Lastensuojelun kipupisteitä ja kehittämiskohteita

Ylöjärvellä palvelujen järjestämisen haasteena ovat sosiaalityöntekijöiden rekrytointivaikeudet. Vaikeuksia on myös psykiatrisen hoidon saamisessa.

Kehittämiskohteeksi tunnustetaan moniammatillinen yhteistyö muun muassa päällekkäisyyksien välttämiseksi.

Panostaminen omaan perhetyöhön voisi alentaa erityisesti iltoihin ja viikonloppuihin kohdistuvaa ostopalvelun tarvetta. Näiden kustannukset olivat vuonna 2018 noin 420 000 euroa. Kasvu vuoteen 2017 verrattuna oli lähes 200 000 euroa. Ostopalvelun kasvu kohdistui erityisesti sosiaalihuoltolain alaiseen perhetyöhön.

TAVOITTEET JA TOIMENPITEET 2019-2022

16. *Kehitämme lastensuojelun piiriin kuuluvien palvelujen vaikuttavuuden arviointia joko omana työnä tai yhteistyössä toisten kuntien kanssa.*
17. *Vahvistamme lastensuojelun yhteyttä peruspalveluihin ja matalan kynnyksen palveluihin. Näitä ovat erityisesti:*
 - *neuvolatyo, perhetyo, oppilas- ja opiskeluhoito, varhaiskasvatus, nuorisotyö ja Perhepuoti-toimintamalli, erityisnuorisotyö*
 - *kolmannen sektorin palvelut, esimerkiksi seurakunnan ja Mannerheimin lastensuojeluliiton palvelut sekä eri tahojen vapaaehtoistyö*
18. *Kokeilemme yhteistyössä eri toimijoiden kanssa uusia vanhemmille tarjottavia palveluja. Näitä voisivat esimerkiksi olla vanhemmille tarjottava yölastenhoito ja Vanhempien ajokortti. Tutkimme toteuttamisvaihtoehtoja mm. varhaiskasvatuksessa.*
19. *Vahvistamme voimavaroja, esimerkiksi Ylöjärven kaupungin itse tuottama ilta- ja viikonlopputyö. Laadimme oman palvelun ja ostopalvelun välisen kustannusvertailun (erityisesti iltoihin ja viikonloppuihin liittyvät palvelut).*

Yhteistyön järjestäminen eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä

Yhteistyöstä suuri osa toteutuu moniammatillisena eri viranomaisten välillä. Useimmiten yhteistyön taustalla on säädösten edellyttämä toimintatapa, esimerkiksi asiantuntijalausnon pyytäminen. Myös yksityisten palvelun tuottajien ja kolmannen sektorin kanssa tehdään monipuolista yhteistyötä.

Yhteistyöhön käytämme paljon voimavaroja. Työryhmän jäsenet listasivat tällä hetkellä kuuluvansa yhteensä yli 30:een eri työryhmään, jos mukaan lasketaan vain keskeisimmät lasten ja nuorten asioita käsittelevät ryhmät.

Tulevina vuosina meidän on terävöitettävä yhteistyön koordinoitua. Työryhmien suuri määrä antaa aiheen olettaa, että ryhmät tekevät osittain päällekkäistä työtä. Keskeisten työryhmien tehtävät tulee kirjata ja koota yhteen toiminnan koordinoimiseksi. Koordinointi on luontevinta antaa keväällä 2019 rekrytoitujen kokoaikaisen hyvinvointikoordinaattorin tehtäväksi.

TAVOITTEET JA TOIMENPITEET 2019-2022

20.

Kokoamme lasten ja nuorten asioita käsittelevien moniammatillisten yhteistyöryhmien tiedot yhteen. Laadimme aineiston avulla syntyvän kokonaiskuvan pohjalta ehdotuksen tarvittavista työryhmistä, niiden tehtävistä ja kokoonpanoista, työryhmien toiminnan koordinoinnista ja viestinnästä. Selvitystyö kattaa sekä viranomaisten keskinäisen yhteistyön että yhteistyön eri sidosryhmien kanssa.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteuttaminen ja seuranta

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet liitämme osaksi kaupungin talousarvioprosessia, johon jo entuudestaan on linkitetty laajan hyvinvointikertomuksen tavoitteet ja toteuttaminen. Tavoitteiden toteuttamisen vastuutahot ja henkilöt määrittelemme samalla tavalla kuin hyvinvointikertomuksen tavoitteissa.

Tavoitteet asetamme yleisellä tasolla joko talousarvion toiminnallisina tavoitteina ja/tai laajan hyvinvointikertomuksen tavoitteina. Nämä tavoitteet hyväksyy kaupunginvaltuusto.

Tarkennetut ja kohdistetut tavoitteet kirjaamme kunkin osaston vastualueiden, tehtäväalueiden tai toiminnallisten yksiköiden vuosisuunnitelmiin. Nämä tavoitteet hyväksyy toimialueen lautakunta.

Tavoitteiden hyväksyjille raportoidaan toimenpiteiden toteutumisesta.

TAVOITTEET JA TOIMENPITEET 2019-2022

21. *Otamme huomioon lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet vuosittain talousarvion laadinnassa. Lähtökohtina talousarvioon kirjattaville tavoitteille ovat tähän suunnitelmaan kirjatut tavoitteet 1-20.*
22. *Vuosittavoitteiden asettamisesta ja koordinoinnista vastaa kaupungin hyvinvointiryhmä. Ryhmä vastaa myös vuosittavoitteiden toteutumisen raportoinnista. Hyvinvointikoordinaattori on lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman hallinnollinen vastuuhenkilö.*

Muut huomiot

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 12 §:ssä on mainittu lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan kirjattavia asioita. Nämä kirjaukset koskevat opiskeluhuollon järjestämistä ja ne on sisällytetty Ylöjärven kaupungin opetussuunnitelmaan.

Opetussuunnitelman vahvistaa sivistyslautakunta. Opetussuunnitelma löytyy osoitteesta:

[www.ylojarvi.fi/opetussuunnitelma »](http://www.ylojarvi.fi/opetussuunnitelma)

Suunnitelmaa täydentävät asiakirjat

Ylöjärven kaupungin laaja hyvinvointikertomus 2017-2020:

[www.ylojarvi.fi/hyvinvointi »](http://www.ylojarvi.fi/hyvinvointi)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

ARVOMME

KEHITYSROHKEUS

VASTUULLISUUS

OIKEUDENMUKAISUUS

TURVALLISUUS

PAINOPISTEEMME

VANHEMPIEN TUKEMINEN
KASVATUSTEHTÄVÄSSÄ

VIESTINTÄ JA
TIEDOTTAMINEN

LASTEN JA NUORTEN
ELÄMÄNHALLINNAN TUKEMINEN

LASTENSUOJELUN
VOIMAVARAT

YHTEISTYÖ

